

in prek svojih humanitarnih programov blaži stiske ljudi. V okviru javnih pooblastil RKS kot edini pristojni izvajalec med drugim izvaja tečaje prve pomoči in tako pridobljene dohodke nameni v glavnem za socialno-humanitarne dejavnosti ali izvedbo brezplačnih delavnic in programov na področju prve pomoči. Med drugim nekatera območna združenja RKS izvajajo brezplačne delavnice za učence, kakovost znanja prve pomoči in stopnjo varnosti posameznikov na OŠ pa dvigujejo tudi s sofinanciranjem obveznega tečaja za bolničarje. Kot neodvisna, humanitarna organizacija nacionalnega pomena RKS poleg javnih pooblastil (krvodajalstvo, iskanje pogrešanih, reševanje v primeru naravnih nesreč, prva pomoč) vseskozi svoje več kot 149-letne aktivnosti na slovenskih tleh posebno skrbno namenja posameznikom in skupinam prebivalstva, ki so se znašli na socialnem dnu ali robu preživetja. Vlada Republike Slovenije je pred kratkim z uredbo o določitvi dogodkov, ob katerih se v letu 2016 izdajo priložnostni kovanci (Ur. list RS št. 5715), kot enega od dogodkov določila 150. obletnico Rdečega križa na Slovenskem. Ob častitljivi obletnici bodo izdani zbirateljski kovanci. RKS je samo lani s paketi hrane pomagal več kot 160.000 ljudem, kar je skoraj 5000 več kot leto prej. Poleg materialne pomoči RKS vseskozi zagotavlja tudi druge oblike pomoči, kot so svetovanja, psihosocialna pomoč, letovanja za otroke, starostnike in druge, s katerimi si prizadeva za večjo socialno vključenost ljudi. Danes, v luči recesije, RKS še toliko več pozornosti, časa, energije in sredstev namenja prav skrbi za socialno ogrožene posameznike in družine, s posebno skrbnim čutom za potrebe otrok in mladostnikov. Lani je na brezplačno letovanje odšlo kar 1400 otrok. RKS svoje programe socialne pomoči dopolnjuje tudi s posebnimi akcijami ter kampanjami.

Irena Nečemer, podpredsednica, zakonita zastopnica,
Rdeči križ Slovenije

Nadzorniški incest

Delo, 5. marca

Urednik Sobotne priloge Ali Žerdin je 5. marca na mnenjski strani dokaj podrobno opisal stanje bodočega nadzora v Slovenskem državnem holdingu (SDH). Nimam namena z njim polemizirati, saj napisano drži, a bi ga vendarle nekoliko dopolnil, ker bistveno v zapisu manjka. Kdo je kriv za tako stanje ali kje iskati vzroke?

Na kratko se bom – ker je najlažje razložljivo ali poučno – zatekel k medicini, saj je tudi urednik Ali Žerdin prefinjeno seciral bodoče nadzorništvo SDH. Da bi se dokopali do pravega vzroka bolezni, poimenovane po Žerdinu »nadzorniški incest« ne le v SDH ampak na splošno v slovenskem gospodarstvu, je potrebno napisati anamnezo Slovenije, kot bolnice, da ugotovimo simptome, ki kažejo na zdaj že kronično bolezen. Tako kot zdravniku anamneza ob bolezenskih znakih pomaga z dodatnimi preiskavami postaviti diagnozo in se mu odločiti za terapijo, tako se moramo tudi funkcije nadzorništva lotiti s povsem enakimi pristopi. A da bo stvar razumljivejša in da boste takoj vedeli »kam pes taco moliti«, bom od tu naprej konkreten. V eni ljubljanski tovarni, delniški družbi (ime d. d., (ne)odgovornih, politikov, sodnikov je v uredništvu Dela) so poslovali tudi tako in se nadzirali precej po domače: namestnik direktorja matične družbe, direktor obvodne družbe, ki je bila predmet dveh državnih revizij in ki je pokopala podjetje, predsednik prvega NS in član naslednjih NS je bila ista oseba. To ni motilo večinskega lastnika, niti manjših lastnikov, niti Kada in ne Soda, kot državnih firm, na to so se poživljali predsedniki vlade, države, parlamenta, več kot deset tožilcev, ki so si podajali primer iz rok v roke kot vroč kostanj, in še manj senata sodnic okrožnega sodišča, ki je na seji senata 8. 11. 2004 sklenilo, da zahtevo za preiskavo tu spodaj podpisane zavrne z utemeljitvami, ki bi se jim smejali še otročaji v vrtcu. Naj ob tem povem, da danes od nekdanj cvetočega podjetja stojijo le še zidovi. In streha.

Kdo je torej kriv za to stanje ali kje iskati vzroke? Pravzaprav nam jih ni potrebno iskati, saj so očitni. Anamneza nam pokaže pravosodje kot poglavitnega krivca, točneje pravo-neraz-sodstvo, tožilstvo in sodstvo. Če bi te prve šolske primere začetkov gospodarskega kriminala in korupcije ustavili ter zatrli, tudi teh zdajšnjih v omrežja vpletenih in kompliciranih primerov ne bi imeli. In navsezadnje: po četrto stoletja tranzicije boste ali bomo prav težko našli gospodarstvenika z izkušnjami, ki ne bi bil vpleten v firmo in nadzorništvo podjetja, kjer je prav vse v najlepšem redu. In v slovenskem gospodarstvu je danes tako kot zdaj na pomlad po travnikih, kjer povsod zaudarja po gnojevki. Smrdi, oprostite mi: neprijetno diši!

Jožef Praprotnik,
Kranj

V kateri zgodbi smo

Delo, 7. marca

Novinar Janez Markeš v svojem članku obravnava sprejem novele zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. Njegova teza je, da se v teh levdenskih razhajanjih zrcalijo »zgodovinsko ideološke bolečine«, ki presega domet »ljudi s slabim spominom na drugo svetovno vojno, komunizem in politične krvavice«. Ne želim razpravljati o ideoloških temeljih takšnih in drugačnih stališč, želim pa opozoriti na nekatera vprašanja, ki se mi pojavljajo.

Družina je bila pojmovana predvsem kot osnovna celica družbe, kot okvir za biološko reprodukcijo, pa tudi kot enota, v kateri se ob medgeneracijski solidarnosti zagotavlja varnost njenih članov. S sistemom dedovanja je zagotavljala kontinuiteto svoje ekonomske dejavnosti, poklica in ohranjanje produkcijskih sredstev, znanja in izkušenj iz roda v rod. V klasično družino so poleg staršev in otrok sodile tudi druge osebe, ki so bile med seboj družinsko in ekonomsko povezane. Tudi hlapec Jernej je štel vanjo.

Družina se je ustanavljala z zakonsko zvezo, naravnano tako, da so se v njej pričakovali otroci. Kdor je imel očitne hibe, ki bi mu preprečevale starševstvo, veljavne zakonske zveze ni mogel skleniti, ali pa je bila ta lahko razveljavljena. Tudi trajnost zakonske zveze je bila zapovedana zaradi varnosti.

Danes so v razvitem svetu razmere drugačne in se še spreminjajo. V zadnjih šestdesetih letih smo bili tudi pri nas priča velikih sprememb na tem področju in to še zdaleč ne le normativnih. Pojavi, ki so bili nekdanj družbeno nesprejemljivi, kot so razveza, pravice nezakonskih otrok, svobodno partnerstvo, pa tudi homoseksualne zveze, so danes pogosti, sprejemljivi, nekateri celo povzdignjeni na raven človekovih pravic. Razumljivo je, da te spremembe zahtevajo tudi spremenjeno zakonsko ureditev družinskih razmerij.

Postavlja se mi vprašanje, kakšna zakonska ureditev je potrebna za različne oblike sodobnih družinskih skupnosti ter kakšna je lahko osnova za

diskriminacijo med njimi. Do zdaj je bil temeljni pogoj za ustanovitev zakonske zveze možnost biološke reprodukcije, ki je po naravi omejena na heteroseksualne pare. Zdaj sprejeta zakonodaja je ta pogoj črtala. Namesto tega ga nadomešča z implicitnim pogojem možnosti seksualnih odnosov kot človekove pravice. Ali je res seksualnost tisto, kar samo po sebi zahteva institucionalni okvir in posebno družbeno skrb?

Pa tudi omejitve, ki jih zakon postavlja za sklenitev zakonske zveze, se mi za homoseksualne zveze ne zde smiselne in logične. Mislim na omejitve, da zakonske zveze ne smejo sklepati bližnji sorodniki. Če je zaradi varnosti naslednjih generacij to smiselno pri heteroseksualnih zvezah, zakaj je treba to uveljavljati tudi pri homoseksualnih?

Poslušamo, da je treba v ekonomskem oziru, s pravili o dedovanju in socialnih pravicah zaščititi tudi skupnosti, ki temelje na istospolnih zvezah. Prav, toda zakaj naj bi ob tem diskriminirali druge podobne družinske skupnosti? Zakaj je lahko le seksualnost pogoj za njihovo ustanovitev? Zakaj na primer dva brata ali, še pogosteje, dve sestri, ki živita desetletja v družinski skupnosti, te skupnosti ne bi mogli registrirati kot družinske, oziroma jo ustanoviti z abstraktno in posplošeno pojmovano neklasično zakonsko zvezo, saj sta ekonomsko povezani in druga od druge odvisni v vseh ozirih vsaj toliko kot ostarela klasična zakonca in prav gotovo bolj kot nek zakonski ali izven zakonski par, zvezan za krajše obdobje. Zakaj ne bi mogli med seboj dedovati in uživati družinske pokojnine? Zakaj je treba pri pravicah družinskih članov diskriminirati razne strice in tete, ki živijo v klasičnih kmečkih družinah? In končno in vsaj teoretično. Zakaj v naši deklarirano multikulturni skupnosti diskriminirati poligamne družinske skupnosti imanentne nekaterim drugim kulturam?

Moj odgovor na zgornja vprašanja je, da je to zato, ker ni dovolj močnih lobijev, ki bi zagovarjali celovitejša rešitve. Če imam prav, sledi, da je zadnje spreminjanje družinske zakonodaje pri nas rezultat merjenja moči lobijev, ki so za in proti. Med temi so mnogi taki, ki jih ne briga varstvo družinskih skupnosti, na kar se sklicujejo, temveč jim gre za povsem druge politične vidike in strankarske interese. In v tem ima Markeš prav.

dr. Edo Pirkmajer,
Ljubljana

Prejeli

smo

Potaplja se »Alpska mornarica«

Podjetje Seaway doživlja v teh dneh kruto usodo številnih podjetij, ki se niso znala prilagoditi razmeram in trgu. Vsekakor je težko v današnjem času uspeti z zelo luksuznimi izdelki. Na eni barki se utapljuje lačni in preganjani, na drugi pa bi super bogati uživali. Današnja stvarnost je na tisoče utopljenih na leto v Sredozemlju, o tisočih milijonarjih, ki si želijo karbonsko barko za več milijonov, kot je napovedoval Jakopin, pa ni sledi. Tudi Hypo banki, največjemu »donatorju« nakupov jaht v Jadranu, ne kaže najbolje, kar pove že bežen pogled na prodajne table plovil v skoraj vsaki marini. Vsekakor je Jakopinu potrebno priznati bleščečo samopromocijo, ki je morda bila prevelika za te naše ozke doline, kjer ni dovolj strokovnih kadrov in je njegove ambicije naš prostor omejeval, kot je trdil sam ob širitvi v italijanski Tržič.

Morda je potrebno to zgodbo pogledati tudi iz perspektive sosedov, ki poznamo tudi druge plati. Kalupi, veliki 80 in več čevljev, ležijo že več let, enako nam ni v ponos uničen park spomeniško zaščitene vile, kjer so parkirali delavci Seawaya. Seawayu ne privoščim tega propada, čeprav sem sosed in pri nas »Slovenčeljnih« velja običajno tista o sosedovi kravi. Res je, bili smo prvi kritiki njihovega malomarnega obnašanja do okolja in tudi je res, da imamo bolj čist zrak, odkar jim dobavitelji ne dobavljajo več materialov. Člani civilne iniciative Dolina »draga« smo opozarjali na zavajanje in zgrešeno investicijo, kjer so

investitorji in lokalna oblast brezkompromisno izzigrali vse zakone ter izrabljali moč kapitala za svoje cilje. Trdili so, da bo to samo večja modelarna delavnica za izdelavo »modelčkov«. Že takrat smo opozarjali, da »alpska« lokacija ni primerna za serijsko ladjedelnštvo. Vsi sosedje, brez izjem, smo zbrali denar, da bi se v okviru pravne države zagotovili svojo ustavno pravico. Ustrahovali so celo našo odvetnico, da je odstopila od primera, da so lahko dosegli svoje namere. Poudarjam, nismo nasprotovali niti izdelavi plovil niti bratoma Jakopin, toda njihova proizvodnja ima določene proizvodne faze, ki so moteče in tudi zdravju škodljive, tako za delavce kot za okolico, ki smo jih krajani že izkusili ob sobivanju z Elanom. Dogajalo se je, da je veter razpihal odprte kontejnerje za odvoz odpadnih steklenih vlaken, ki imajo enake škodljive lastnosti kot azbest. Naša krajevna posebnost je lesketajoč zrak ob vetrovnih dneh in fina steklena vlakna na solati v okolici.

Elan zna prislunhiti in vzorno sodeluje z okolico, marsikatero težavo smo skupaj uspešno rešili. Pri Seawayu so se na predloge in pritožbe poživljali. Šli so celo tako daleč, da so predstavnike civilne iniciative, med katerimi so bili tudi inženir kemije, ekspert za nevarne snovi, dobesečno »farbali«, da ne bo nobene velike lakirnice, ker bodo plovila barvali v Izoli. Ko je Seaway prišel na lokacijo na Zgošo, ni bil vzor okolju skrbnega investitorja. Delavci so praznili industrijske sesalce z finim prahom in jih razpihovali z zrakom, da so prihranili odvoz smeti. Po velikem požaru so se sicer zavedli lotili nekoliko bolj resno in

poskrbeli, da je bila njihova dejavnost bolj znosna za sobivanje. Tudi požar, kot pravijo priče, baje ni bil delavna nezgoda podizvajalca na strehi, ampak je bila zavarovalniška goljufija s ciljem nadomestne gradnje, kjer plača račun pozavarovalnica. Samo 14 dni pozneje je odpovedal celotni računalniški sistem, skupaj z vsemi programi. Tudi njihov postopek pridobivanja lokacijske dokumentacije je bila velika farsa. Registrirali so izdelavo »modelov«, torej modelarstvo, ne pa lakirnico za serijsko proizvodnjo, ki bi zahtevala presojo okolja in vse potrebne postopke, ki take dejavnosti le nekaj metrov od stanovanjskih blokov ne bi dovolili. EU zakonodaja zahteva, če v eni uri uporabiš 25 kg poliestrskih ali epoksi smol, morajo biti stanovanjski objekti oddaljeni najmanj 500 metrov. Seaway se je tako izognil strožjim presojam in stroškom vseh postopkov.

Nismo neupravičeno poskušali preprečiti prihoda na Zgošo, menimo, da si podalpska dolina ne zasluži v vsaki vasi delo z okolju nevarnimi snovmi. Nič nismo bili proti, če bi bila to ustrezna velikost lokacije, ki bi omogočala tudi poznejše širjenje, in bi bila vsaj toliko velika, da bi imeli zakonsko predpisana parkirnišča. Takšno je tudi sicer slovensko razumevanje urbanizma in ekologije, smo še precej daleč za bolj ekološko osveščeni državami. V športni tovarni so pred 40 leti v sodih na gradbišču nove proizvodnje hale zakopali visoko strupene odpadke. V naši »poliester« dolini ni več takih delavnic in podjetij, ki »smrdijo« po stirenu (topilo v poliestrskih smolah) in niso vzor »zdravih« delavnih mest.

Tehnologijo stekloarmiranega poliestra je v odmaknjeno delavnico na Fortuni pred sotesko Vintgar v naše kraje pripeljal Elan pred približno petdesetimi leti. »Turbulence« Elana so povzročile, da so ga ljudje zapuščali in se preizkušali kot sami svoji mojstri in podjetniki. K večjemu državnemu in EU financiranju je bratoma Jakopin pripomogla »zgodba o uspehu«, širok krog zvez in poznanstev ter sorodstvo z ministrico Petrinovo. Njun vpliv in vpletenost kažejo številna solastništva, tako v ribogojnici Fonda, lastništvo hotela v Bohinju, ki ga zagotovo brata nista priigrala pri monopoli igri, ali morda pač. Tudi njune kredite bomo prek slabe banke vračali davkoplachevalci. Morda je čas, da se takim »modelarjem«, ki jim financiramo njihove »luksuzne magalomanske projekte«, nudi strokovna pomoč, saj kot zdravnik in arhitekt (nista oblikovalca, hotelirja) se na finance ne spoznata, kot pravita sama. Jima je morda potrebno pomagati?

Krajani se zdaj sprašujemo, kdo v tej državi je odgovoren, da bo nekoč nekdo odpeljal nesnago modelov in kalupov ter jih ekološko odstranil. Kdo nas bo obvaroval pred novim »ladjarjem«, ki bi kar podedoval potvorbene dokumente za dejavnost na tej lokaciji? Morda bi Slovenija morala razmišljati tudi o industriji, ki spada v naša okolja in uporablja domače surovine ter bi s tem morda bili enako prepoznavni, srečni in mnogo bolj uspešni.

Andrej Čufer, u. d. i. a. MBA,
drugi najboljši sosed